College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Adres kantoor Curaçao

De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw Internet www.cft.cw

Aan
De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Digitalisering en Koninkrijksrelaties

Datum
29 januari 2026
Ons kenmerk
Cft 202600013

Uw kenmerk

Pagina
1/10

Bijlagen
2

Onderwerp
Informatievoorziening financieel- en begrotingsbeheer Caribisch Nederland 2022 – 2024

In deze rapportage licht het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) de ontwikkeling van de stand van zaken toe met betrekking tot het financieel- en begrotingsbeheer van de drie openbare lichamen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Hierbij is het gemiddelde van de resultaten over de periode 2022-2024 vergeleken met dat van de periodes 2020-2022 en 2021-2023. Daarmee wordt een ontwikkeling van de kwaliteit van het financieel- en begrotingsbeheer weergeven.[i]

Het is belangrijk om op te merken dat de rapportage geen actueel beeld van de kwaliteit van het financieel beheer geeft. Zo werken de meest actuele ontwikkelingen in een driejaarsperiode vertraagd door in de gemiddelde resultaten. Bovendien zijn de waarnemingen van 2025 van Bonaire, Sint Eustatius en Saba niet verwerkt.

Appreciatie Cft

De rapportage toont een versterking van het financieel- en begrotingsbeheer over de volle breedte van de BES. 2024 is het eerste begrotingsjaar waarin alle drie eilanden een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening hebben kunnen laten zien. Belangrijk is dat de openbaar lichamen deze positieve ontwikkeling weten vast te houden. Het Cft is zeer tevreden over de stijgende lijn die met name Sint Eustatius laat zien. Ook Saba weet haar financieel beheer op orde te houden. Dat geldt helaas niet voor Bonaire dat sinds medio 2024 een teruglopende ontwikkeling doormaakt op het gebied van financieel en begrotingsbeer. Hierdoor was het Cft genoodzaakt om de begrotingsstukken van kritische adviezen te voorzien. Het Cft waardeert dat Bonaire de knelpunten erkent en hier gerichte maatregelen op neemt.

Belangrijkste bevindingen periode 2022-2024

Algemeen

Voor 2022-2024 vervangen de waarnemingen voor het begrotingsjaar 2024 die van het begrotingsjaar 2021. Dit leidt bij alle openbaar lichamen tot betere gemiddelde resultaten in de periode 2022-2024 dan in de periode 2021-2023.

Bonaire

De tijdigheid van de begrotingen is gelijk gebleven. De betrouwbaarheid ervan is evenwel verminderd. Dit uit zich in een lagere realisatie van de begrote totale baten en van de personeelslasten.

Uitvoeringsrapportages zijn in de periode 2022-2024 later aangeleverd bij het Cft dan in de periode ervoor. Het proces voor de tijdige vaststelling en verzending van de jaarrekening is op orde. Dit geldt, naar mening van de externe accountant, ook voor de kwaliteit van de jaarrekening, al was het proces om te komen tot een goedkeurende verklaring over 2024 moeizaam.

Sint Eustatius

Sint Eustatius heeft een inhaalslag gemaakt in versterking van het financieel en begrotingsbeheer, vooral bij de totstandkoming van de jaarrekening. Zowel het proces als de kwaliteit zijn (sterk) verbeterd met voor het eerst een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening van 2024. De tijdigheid van de uitvoeringsrapportages verdient evenwel nog aandacht. In 2024 zijn de personeelsuitgaven achtergebleven bij de begroting, waardoor de scores voor de prestatie-indicatoren begroten van reguliere lasten en begrotingsevenwicht lager zijn dan in de voorgaande periode 2021-2023.

Saba

Saba presteert in de periode 2022-2024 op financieel en begrotingsbeheer het beste van de drie openbaar lichamen. Het laat over vrijwel de volle breedte verbetering dan wel consolidatie zien. Omdat in 2024 de gerealiseerde lokale heffingen achterbleven bij de begroting, scoort Saba bij de realisatie van de baten lager dan de voorgaande periode.

Resultaten prestatie-indicatoren

Tabel 1 bevat een overzicht van de scores per prestatie-indicator als voortschrijdend driejarig gemiddelde voor de periodes 2020-2022, 2021-2023 en 2022-2024. De prestatie-indicatoren zijn onderverdeeld in twee deelgebieden:

1. Deelgebied met betrekking tot de tijdigheid en betrouwbaarheid van de begroting;
2. Deelgebied met betrekking tot de verslaggeving en verantwoording.

De toegekende score per prestatie-indicator voor een openbaar lichaam kan variëren van A tot en met D. Score A betreft de hoogst haalbare score en wordt vertaald als goed, score B als voldoende, score C als matig en score D, de laagst haalbare score, als onvoldoende. Een toelichting op de scoremethodiek voor de negen geselecteerde prestatie-indicatoren is opgenomen in bijlage 1. Onder de tabel zijn de afwijkingen per openbaar lichaam toegelicht.

Tabel 1: Overzicht van de resultaten per prestatie-indicator, voortschrijdend gemiddelden van 2020-2022, 2021-2023 en 2022-2024.[ii]

Overzicht voortschrijdend gemiddelde; scores prestatie-indicatoren:	**Bonaire**			**Sint Eustatius**			**Saba**		
	2020-2022	2021-2023	2022-2024	2020-2022	2021-2023	2022-2024	2020-2022	2021-2023	2022-2024
1. Tijdigheid en betrouwbaarheid van de begroting									
1.0 Tijdigheid vaststellen en doorgeleiden primaire begrotingen	C	B	B	D	D	C	B	C	B
1.1a Totaal gerealiseerde reguliere lasten t.o.v. de begroting	C	B	B	B	B	C	B	B	B
1.1b Totaal gerealiseerde personele lasten t.o.v. de begroting	B	A	B	B	C	C	A	A	A
1.2 Totaal gerealiseerde reguliere baten t.o.v. de vastgestelde begroting	B	A	B	B	B	B	B	B	C
1.3a Realisatie begrotingsevenwicht	A	A	A	B	B	C	B	B	A
1.3b Begrotingsevenwicht meerjarenraming	D	C	B	D	C	B	A	A	A
2. Verslaglegging en verantwoording									
2.1 Tijdigheid uitvoeringsrapportages	B	B	C	D	D	C	C	C	B
2.2a Kwaliteit van de jaarrekeningen	B	B	A	D	D	B	A	A	A
2.2b Tijdig vaststellen en verzenden van de jaarrekeningen	A	A	A	B	B	A	B	B	A

<u>Bonaire</u>

- Op deelgebied 1 'Tijdigheid en betrouwbaarheid van de begroting' scoort Bonaire voor de prestatie-indicatoren 1.1b en 1.2 (zie tabel 1) met een 'B' lager dan in de voorgaande periode 2021-2023. Op de prestatie-indicator 'Gerealiseerde personeelslasten' (tabel 1, 1.1b) laten de scores een wisselvallig patroon zien.
- Op de prestatie-indicator 'Realisatie reguliere baten' (tabel 1, 1.2) scoort Bonaire in jaar 2022-2024 een 'B', Deze score is het gevolg van een groot verschil tussen begrote en gerealiseerde baten in het jaar 2024.
- Ten aanzien van de prestatie-indicator 'begrotingsevenwicht meerjarenraming' (tabel 1, 1.3b) is er vooruitgang geboekt van 'C' naar 'B'. Bonaire heeft voor het tweede jaar achtereenvolgend een 'A' gescoord op deze indicator.
- Op deelgebied 2 'Verslaggeving en verantwoording' is er verslechtering te zien ten aanzien van de tijdigheid van de uivoeringsrapportages (tabel 1, 2.1).
- Bonaire heeft drie achtereenvolgende jaren een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening. De jaarrekening wordt bovendien tijdig aangeleverd. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat Bonaire 'in control' is op dit onderdeel van het financieel beheer. Dat is evenwel ten dele de waarheid. Met een realisatie van 62% van de begroting na afloop van 2024 was een grote administratieve hersteloperatie en een indemniteitsprocedure[iii] nodig om te komen tot een goedkeurende controleverklaring.
- Het algemene beeld bij Bonaire is wisselend. Het beheer ten aanzien van de jaarrekeningen lijkt op orde, maar het opstellen van een realistische begroting en/of tijdige begrotingsuitvoering is op een aantal prestatie-indicatoren voor verbetering vatbaar. De tijdige aanlevering van uitvoeringsrapportages is wisselvallig en blijft een punt van aandacht.

Sint Eustatius[iv]

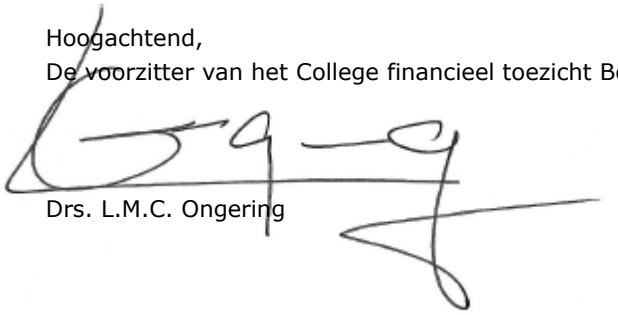
- Sint Eustatius realiseerde een overschot op de begroting 2024 van USD 4,1 miljoen. Dit was met name het gevolg van lager dan begrote personeelslasten. Hierdoor waren de scores op de prestatie-indicatoren 'Gerealiseerde personeelslasten (1.1b) en 'Realisatie begrotingsevenwicht' (1.3a) lager dan in de voorgaande jaren. Wel heeft Sint Eustatius met het gerealiseerde, maar niet begrote, resultaat over 2024 het volledige tekort over 2023 gecompenseerd.
- Sint Eustatius leverde drie van de vier uitvoeringsrapportages van het begrotingsjaar 2024 tijdig aan. Dit is een flinke vooruitgang vergeleken met 2023.
- De vastgestelde jaarrekening 2024 kreeg een goedkeurende verklaring van de accountant op rechtmatigheid en doelmatigheid en werd tijdig aangeleverd bij het Cft. Dit is voor het eerst dat Sint Eustatius deze goedkeurende verklaring heeft ontvangen. Dit past in het beeld dat het Cft heeft van de positieve ontwikkelingen op Sint Eustatius.
- Sint Eustatius laat op beide deelgebieden verbetering zien van het financieel- en begrotingsbeheer en heeft, met een score van 'D' in 2023 naar een score van 'A' in 2024, in een jaar tijd de jaarrekening op orde kunnen brengen.

Saba

- Saba heeft de positieve ontwikkeling in 2023 weten vast te houden en heeft in 2024 acht keer een 'A' gescoord.
- De begroting 2024 van Saba was conform de Wet FinBES in evenwicht.
- De vier uitvoeringsrapportages van het begrotingsjaar 2024 werden tijdig aangeleverd door Saba (tabel 1, 2.1). Hiermee werd de positieve ontwikkeling van 2023 doorgezet in 2024.
- De accountant voorzag de jaarrekening 2024 van een goedkeurende verklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.
- Saba scoort net als voorgaande perioden goed op de evaluatie financieel beheer met vijf 'A'-scores, waarvan drie een geconsolideerde en twee een verbeterde score (van 'B' naar 'A'). Een onderwerp waarin verbetering kan worden gevonden, betreft het verschil tussen de begrote reguliere baten en de gerealiseerde baten.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Drs. L.M.C. Ongering

Bijlage 1: Toelichting scoringsmethodiek en normen (prestatie-vereisten) prestatie-indicatoren financieel- en begrotingsbeheer Caribisch Nederland[v]

In deze bijlage zullen de scoringsmethodiek en normen (prestatievereisten) met betrekking tot de geselecteerde deelgebieden en de daaraan onderliggende prestatie-indicatoren financieel- en begrotingsbeheer CN worden toegelicht. De scores betreffen voortschrijdende gemiddelden over de periodes 2020-2022, 2021-2023 en 2022-2024, waarbij het meest recente begrotingsjaar in iedere periode zwaarder meeweegt.

Op grond van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius golden in de periode van 8 juli 2020 tot en met 20 juni 2023 de artikelen 9, 10, 18 tot en met 36, 38 en 39 van de Wet FinBES, voor zover deze artikelen niet strekken tot toepassing van artikel 17 van die wet, niet ten aanzien van het openbaar lichaam Sint Eustatius. Om de overgang naar regulier financieel toezicht soepel te laten verlopen, is afgesproken met de regeringscommissaris dat de artikelen, die weliswaar niet gelden voor het openbaar lichaam Sint Eustatius, toch zoveel mogelijk analoog worden toegepast. Het inrichten van een planning- en control cyclus conform de Wet FinBES was namelijk een van de voorwaarden waaraan moest worden voldaan in aanloop naar volledig herstel van de democratie. Daarom werd, zo lang als de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius van kracht was, voor bij de prestatie-indicatoren in zoverre wel zoveel mogelijk aangesloten bij de bepalingen van de Wet FinBES, ook al golden die niet voor Sint Eustatius. Vanaf 20 juni 2023 hebben de eilandsraad en het bestuurscollege hun taken en bevoegdheden op grond van de FinBES terug.

Geselecteerde deelgebieden en onderliggende prestatie-indicatoren:

1. Deelgebied: Tijdigheid en betrouwbaarheid van de begroting

1.0 Prestatie-indicator: Tijdigheid vaststellen en doorgeleiden primaire begrotingen.

1.1 Prestatie-indicator: Realisatie van de lasten t.o.v. de vastgestelde begroting.

a. Totaal gerealiseerde reguliere lasten t.o.v. de vastgestelde begroting (inclusief begrotingswijzigingen).

b. Totaal gerealiseerde personele lasten t.o.v. de vastgestelde begroting (inclusief begrotingswijzigingen).

1.2 Prestatie-indicator: Realisatie van de baten t.o.v. de vastgestelde begroting. Totaal gerealiseerde reguliere baten t.o.v. de vastgestelde begroting (inclusief begrotingswijzingen).

1.3 Prestatie-indicator: Realisatie van een begrotingsevenwicht.

a. Realisatie van het begrotingsevenwicht.

b. Begrotingsevenwicht meerjarenraming.

2. Deelgebied verslaggeving en verantwoording

2.1 Prestatie-indicator: Tijdigheid van de uitvoeringsrapportages.

2.2 Prestatie-indicatoren: Kwaliteit en tijdigheid van de vastgestelde jaarrekening en jaarverslag.

a. Indicator kwaliteit van de jaarrekening.

b. Indicator tijdig vaststellen en verzenden van de jaarrekening en het jaarverslag.

Deelgebied: Tijdigheid en betrouwbaarheid van de begroting

1.0 Prestatie-indicator: Tijdigheid vaststellen en doorgeleiden vastgestelde begroting

Score:	**Normen (prestatievereisten) tijdig vaststellen en doorgeleiden primaire begrotingen.**
A. Goed	De vastgestelde begroting is tijdig (uiterlijk 15 november jaar t-1) vastgesteld door de eilandsraad en vervolgens door het bestuurscollege en door tussenkomst van het Cft verzonden aan de minister/staatssecretaris van BZK ter goedkeuring.
B. Voldoende	Niet van toepassing, de vastgestelde begroting is ofwel tijdig, of niet tijdig aangeleverd.
C. Matig	Niet van toepassing, de vastgestelde begroting is ofwel tijdig, of niet tijdig aangeleverd.
D. Onvoldoende	De vastgestelde begroting is niet tijdig (uiterlijk 15 november jaar t-1) vastgesteld door de Eilandsraad en vervolgens door het bestuurscollege en door tussenkomst van het Cft verzonden aan de Minister/Staatssecretaris van BZK ter goedkeuring.

1.1

a. Totaal gerealiseerde reguliere lasten t.o.v. de begroting (inclusief begrotingswijzigingen).

Score:	**Normen (prestatievereisten) gerealiseerde totale reguliere lasten (vastgestelde jaarrekening) t.o.v. de begroting (inclusief begrotingswijzigingen).**
A. Goed	De afwijking van de totaal gerealiseerde reguliere lasten is minder dan (+/-) 5 % ten opzichte van de totaal begrote reguliere lasten van de laatst vastgestelde begroting.
B. Voldoende	De afwijking van de totaal gerealiseerde reguliere lasten is minder dan (+/-) 10% ten opzichte van de totaal begrote reguliere lasten van de laatst vastgestelde begroting.
C. Matig	De afwijking van de totaal gerealiseerde reguliere lasten is minder dan (+/-) 15% ten opzichte van de totaal begrote reguliere lasten van de laatst vastgestelde gewijzigde begroting.
D. Onvoldoende	Het openbaar lichaam heeft niet voldaan aan de minimale prestatievereisten gedefinieerd voor het behalen van de score C.

1.2 Prestatie-indicator: realisatie van de baten t.o.v. de goedgekeurde begroting

a. Totaal gerealiseerde reguliere baten t.o.v. de vastgestelde begroting (inclusief begrotingswijzingen).

Score:	**Normen (prestatievereisten) gerealiseerde totale reguliere baten (vastgestelde jaarrekening) t.o.v. de begroting (inclusief begrotingswijzigingen).**
A. Goed	De gerealiseerde totale reguliere baten bedragen tussen de 97% en 106% van de totaal begrote reguliere baten.
B. Voldoende	De gerealiseerde totale reguliere baten bedragen tussen de 94% en 112% van de totaal begrote reguliere baten.
C. Matig	De gerealiseerde totale reguliere baten bedragen tussen de 92% en 116% van de totaal begrote reguliere baten.
D. Onvoldoende	Het openbaar lichaam heeft niet voldaan aan de minimale prestatie vereisten gedefinieerd voor het behalen van de score C.

1.3a Prestatie-indicator: Realisatie van een begrotingsevenwicht

Score:	**Normen (prestatievereisten) gerealiseerd begrotingsresultaat (vastgestelde jaarrekening) t.o.v. de begroting (inclusief begrotingswijzigingen).**
A. Goed	Het gerealiseerde begrotingsresultaat is niet meer dan 2,5% lager of hoger dan de geprognosticeerde reguliere baten respectievelijk reguliere lasten van de begroting.
B. Voldoende	Het gerealiseerde begrotingsresultaat is niet meer dan 7,5% lager of hoger dan de geprognosticeerde reguliere baten respectievelijk reguliere lasten van de begroting.
C. Matig	Het gerealiseerde begrotingsresultaat is niet meer dan 12,5% lager of hoger dan de geprognosticeerde reguliere baten respectievelijk reguliere lasten van de begroting.
D. Onvoldoende	Het openbaar lichaam heeft niet voldaan aan de minimale prestatie vereisten gedefinieerd voor het behalen van de score C.

1.3b Prestatie-indicator: Begrotingsevenwicht meerjarenraming

Score:	**Begrotingsevenwicht meerjarenraming**
A. Goed	De jaarrekening is voorzien van een positief resultaat in het begrotingsevenwicht van de meerjarenraming.
B. Voldoende	Niet van toepassing, de meerjarenraming is ofwel negatief ofwel positief.
C. Matig	Niet van toepassing, de meerjarenraming is ofwel negatief ofwel positief.
D. Onvoldoende	De jaarrekening is voorzien van een negatief resultaat in het begrotingsevenwicht van de meerjarenraming.

1. Deelgebied: Verslaggeving en verantwoording

1.1 Prestatie-indicator: Tijdigheid van uitvoeringsrapportages

Score:	**Normen (prestatievereisten) tijdig door het bestuurscollege verzenden van de vastgestelde uitvoeringsrapportages.**
A. Goed	Alle kwartaalrapportages zijn tijdig (uiterlijk 1 maand na afloop van een kwartaal) door het bestuurscollege verstuurd aan Onze Minister, door tussenkomst van het Cft.
B. Voldoende	Minimaal drie van de vier kwartaalrapportages zijn tijdig door het bestuurscollege verstuurd aan Onze Minister, door tussenkomst van het Cft.
C. Matig	Minimaal twee van de vier kwartaalrapportages zijn tijdig door het bestuurscollege verstuurd aan Onze Minister, door tussenkomst van het Cft.
D. Onvoldoende	De uitvoeringsrapportages van de begrotingsjaren voldoen niet aan de minimale tijdigheid vereisten van score C.

1.2 Prestatie-indicator: Kwaliteit en tijdigheid van de vastgestelde jaarrekening

a. Prestatie-indicator: kwaliteit van de jaarrekening.

Score:	**Normen (prestatievereisten) kwaliteit van de jaarrekeningen**
A. Goed	De jaarrekening is voorzien van een goedkeurende controleverklaring of een controleverklaring met beperking (bestendiging in de kwaliteit).
B. Voldoende	Niet van toepassing, de jaarrekening voldoet of wel of niet.
C. Matig	Niet van toepassing, de jaarrekening voldoet of wel of niet.
D. Onvoldoende	De jaarrekening is niet voorzien van een goedkeurende controleverklaring van oordeelsonthouding of afkeuring.

Bijlage 2: Eindnoten

[i] Op 6 december 2021 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de nulmeting van het financieel- en begrotingsbeheer in Caribisch Nederland (CN). Deze nulmeting over de periode 2018-2020 vormt het startpunt voor de informatievoorziening over de ontwikkeling van het financieel- en begrotingsbeheer in CN. Op 22 december 2022 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de resultaten per prestatie-indicator in de periode 2019-2021. Op 15 september 2023 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de resultaten per prestatie-indicator in de periode 2020 – 2022.

[ii] Het voortschrijdend gemiddelde wordt gebruikt in lijn met eerder gemaakte afspraken met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

[iii] Met de indemniteitsprocedure werd de begroting 2024 in het voorjaar van 2025 aangepast. Hierdoor werd een aantal onrechtmatigheden met terugwerkende kracht gecorrigeerd.

[iv] Vanwege de Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius en de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius, was een aantal bepalingen van de Wet FinBES tijdelijk niet van toepassing voor het openbaar lichaam. Dit betekent dat de wettelijke bepalingen die zijn gebruikt voor het berekenen van de indicatoren, zoals de aanlevertermijn voor de begroting en uitvoeringsrapportages, in 2023 en voorgaande jaren formeel niet golden voor Sint Eustatius. Om een vergelijkend beeld te kunnen opmaken en inzicht te geven in de ontwikkeling van het financieel beheer, worden deze bepalingen toch toegepast voor Sint Eustatius. Het budgetrecht ligt per 20 juni 2023 weer bij de eilandsraad.

[v] Zoals opgenomen in: BZK, kenmerk 2021-0000549867, Informatievoorziening financieel- en begrotingsbeheer CN 2021, d.d. 6 december 2021.